

במאמרה "הנחש והשבלול, הפסיון של הזהות בשליחותו של הממונה על משאבי אנוש", קשת החדשה, 12, קיץ 2005, בעמוד 27, כותבת רות קרטון-בלום:

"כמו בטרגדיה היוונית, הקתרזיס הוא גם של הקהל".

הערות המערכת:

(1) "קתרזיס" (כמו "פרקסיס", "מימסיס" וכיוצא בהן) היא שם עצם בלשון נקבה. יש לומר אפוא "קתרזיס היא", ולא "קתרזיס הוא".

(2) גם של הקהל? בפואטיקה לאריסטו, מביאה הטרגדיה לקתרזיס באמצעות רגשות החמלה והפחד שהיא מעוררת אצל הקהל, ואך ורק אצל הקהל. גם הפחד וגם החמלה נובעים – אצל הצופים במחזה – מתוך הזדהות עם הדמות שעל הבמה: "הוא דומה לנו; מה שקרה לו יכול לקרות לנו". בתחילת הפרק הארבעה-עשר אומר אריסטו (אנו מצטטים מתרגומו של מרדכי הק): "שכן על הפייטן לחבר את ספורי-המעשה בדרך כזו שאף בלא ראייה ירתת השומע את המעשים שנעשו עקב המאורעות ויכמרו רחמיו." החמלה והפחד – והקתרזיס שהם גורמים לה – הם אפוא אצל קהל הצופים או אצל הקורא או השומע את הטקסט. (בעולם העתיק, בו נהג אדם לקרוא בקול גם בינו לבין עצמו, אין כאן הבדל של ממש.)

באותו מאמר, בעמוד 29, כותבת רות קרטון-בלום:

"קירקגור הוא המפרש של הנצרות לקורא הלא דתי".

האמנם? המפרש בהא הידיעה, של הנצרות בהא הידיעה? כידוע, קירקגור היה הוגה דעות מקורי ויוצא דופן, והדרך בה הוא תופס את הנצרות רחוקה מן התפיסות השונות של רוב הכנסיות והתיאולוגים המקובלים כנציגיה של הנצרות בדורות ובמקומות השונים בתולדותיה. (וגם כאן, אין מפרש אחד של הנצרות האחת: מה שהוא פירוש מוסמך לקתולי אינו פירוש מוסמך ללוטריני, או לפרבוסלבי, וכיוצא בזה; וגם בין תיאולוגים של אותה כנסיה לבין עצמם יש חילוקי דעות רציניים.) ומדוע דווקא "לקורא הלא דתי"? ספריו של קירקגור פונים לכל קורא שהנצרות חשובה לו, וסביר להניח שהוא עצמו יעד אותם גם – אם לא בעיקר – לקורא הדתי. בזמנו, קראו את כתביו בעיקר נוצרים מאמינים, או פילוסופים שגילו עניין בהתקפותיו על כמה מן הפילוסופים הגרמנים של תקופתו. רק בתקופה מאוחרת, כאשר החלו לזהות את מחשבתו עם צורה מסוימת של אקסיסטנציאליזם בראשיתי, הפכו כתביו גם לנחלתם של קוראים משכילים שאינם דתיים.

